

'Natuur en Milieu is tegendraads als het moet en meegaand als het kan.'
Ewoud Goudswaard
(algemeen directeur ASN Bank)

MET SAMENWERKEN MEER EFFECT

Natuur en Milieu was ook in 2007 voortdurend op zoek naar medestanders en partners. Samen met anderen krijgen we nu eenmaal veel meer voor elkaar dan alleen. Zo werkten we in het programma Economie Light samen met onder andere Gulpener, Campina, Phillips en De Hoeve aan een schoner en efficiënter productieproces en organiseerden we de Nacht van de Nacht met De Provinciale Milieufederaties. We richten ons ook vaak op het bedrijfsleven, individuele bedrijven of het publiek. Publieksacties, veranderingen in koopgedrag van consumenten en sectoren of bedrijven die vooroplopen in duurzaamheid, kunnen werken als stimulators om een beter beleid af te dwingen. Ook internationale samenwerking is onmisbaar bij de strijd voor een goed milieu. Samenwerking met internationale partners is voor ons van groot belang. Zo zetten we ons in 2007 samen met European Federation for Transport and Environment in voor wettelijk te regelen CO₂-normen voor personenauto's.

ZICHTBAAR ZIJN VOOR MEER INVLOED

In 2007 waren onze communicatie-inspanningen gericht op het meer reageren op de actualiteit, het verder vergroten van onze zichtbaarheid en naamsbekendheid en het betrekken van het publiek bij ons werk. We willen ingebed zijn in de samenleving. We hechten aan draagvlak voor onze doelstellingen en onze organisatie. Wij komen immers op voor de belangen van mensen en milieu. Het is dus belangrijk dat mensen ons kennen en dat zij zich door ons vertegenwoordigd voelen. Bovendien versterkt zichtbaarheid onze politieke lobby en positie. Via een groot aantal door ons georganiseerde debatten en evenementen stonden we in 2007 in contact met de samenleving. Daarmee agendeerden we onderwerpen, stimuleerden we het maatschappelijk debat en informeerden en inspireerden we mensen. Ook namen we deel aan debatten en congressen van andere organisaties. We hebben ook eigen media: we geven het kwartaal-magazine Terra uit en we zijn actief op internet.

'Natuur en Milieu is voor mij al 20 jaar een baken in ons o zo verleidelijk en verkwistend bestaan.'
Loretta Schrijver, presentatrice Omroep Max

Gezonde financiële basis

Natuur en Milieu ontvangt financiële steun van de rijksoverheid, de Nationale Postcode Loterij, bedrijven, particulieren en uit fondsen. Het geld besteden we voor het overgrote deel (95%) aan onze core-business: projecten, activiteiten en campagnes. De rest is voor activiteiten die noodzakelijk zijn om deze hoofdtaken te kunnen uitvoeren, zoals beheer en administratie. De financiële steun die we ontvangen zien we als een bevestiging van het grote maatschappelijke en politieke draagvlak dat onze organisatie heeft. Maar we streven naar een bredere financiële basis, om daarmee het risico van het wegvallen van financiën te verminderen, omdat we veel meer willen en kunnen doen dan waar we nu de financiële middelen voor hebben.

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

2007 was, in financieel opzicht, een jaar van gemengde gevoelens voor Natuur en Milieu. De baten stegen met 8% van € 6,4 miljoen naar € 6,9 miljoen. Met name de baten uit eigen fondsenwerving lieten een fraaie stijging zien. Toch boekten we een negatief resultaat van € 868.270,- door onze verhuizing en een eenmalige pensioenlast als gevolg van het overstappen naar een ander pensioenfonds. Los van deze incidentele posten was het jaar financieel sluitend.

BALANS

De huidige balans geeft een gezonde basis aan ons werk. De continuïteitsreserve is iets afgenomen, van € 1,879 miljoen tot € 1,614 miljoen, mede veroorzaakt door de verhuizing. De maximale hoogte van de continuïteitsreserve was vastgesteld op de helft van de jaarlijkse uitgaven. Daar blijft Natuur en Milieu nu ruimschoots onder. Ten opzichte van de begroting 2008 zitten wij nu ruim onder een kwart. De komende jaren wordt er dan ook naar gestreefd om de continuïteitsreserve iets te laten toenemen. In 2008 zal op basis van een risicoanalyse naast een maximum ook een minimaal gewenste omvang van de continuïteitsreserve worden berekend.

BALANS

	31 december 2007 (euro)	31 december 2006 (euro)
Activa		
Materiële vaste activa (voor bedrijfsvoering)	889.540	250.817
Vorderingen en overlopende activa	3.111.982	3.426.156
Effecten	754.829	758.372
Liquide middelen	1.009.992	2.555.984
	4.876.803	6.740.512
Totaal	5.766.343	6.991.329

Passiva

- Continuïteitsreserve	1.614.312	1.879.001
- Bestemmingsreserve	388.196	723.623
- Overige reserves	116.944	385.098
Reserves	2.119.452	2.987.722
Voorzieningen	0	62.000
Langlopende schulden	81.680	81.680
Kortlopende schulden	3.565.221	3.859.927
Totaal	5.766.343	6.991.329

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	werkelijk 2007 (euro)	werkelijk 2006 (euro)
Som der baten	6.881.889	6.375.824

Lasten:

	werkelijk 2007 (euro)	werkelijk 2006 (euro)
Besteed aan doelstellingen		
- Communicatie en Strategie	1.794.491	1.622.809
- Klimaat en Economie	2.735.703	1.636.193
- Natuur en Landbouw	971.854	1.124.277
- Ruimte en Mobiliteit	1.579.939	1.142.374
	7.081.988	5.525.654
Kosten eigen fondsenwerving	224.391	188.529
Kosten acties derden	30.026	0
Kosten beheer en administratie	413.754	479.157

Som der lasten

Totaal	-868.270	182.484
---------------	-----------------	----------------

Kijk voor het hele jaarverslag en de volledige jaarrekening op www.natuurenmilieu.nl/jaarverslag

Stichting
Natuur en Milieu

Postbus 1578
3500 BN Utrecht
info@natuurenmilieu.nl
www.natuurenmilieu.nl

+31 (0)30 233 1328
Giro 51880
KvK Utrecht 4192228

Onze kijk op 2007

We werken met hart en ziel aan een gezond milieu, een rijke natuur en een mooi landschap. Als onafhankelijke organisatie zetten we ons in voor duurzame oplossingen voor natuur- en milieuproblemen. We komen met voorstellen die technologisch en economisch mogelijk én politiek haalbaar zijn.

2007 was het jaar van de start van Balkenende IV. Een regeerakkoord met fraaie ambities op het gebied van klimaat en energie, maar nog nauwelijks concrete maatregelen. Het was ook het jaar waarin de duurzame koplopers binnen het bedrijfsleven in de rij stonden om met ons samen te werken, maar de brancheorganisaties hard op de rem traptten, bijvoorbeeld bij het maken van het duurzaamheidsakkoord tussen kabinet en bedrijfsleven. Een onderstreping van onze ervaring dat een groot deel van het bedrijfsleven niet uit zichzelf milieu- en energemaatregelen treft. En dus moet de overheid daar duidelijke randvoorwaarden aan stellen.

2007 was het jaar waarin wij Green4sure presenteerden, ons plan vol voorstellen om de klimaatdoelen te halen tegen de laagste kosten. Gelukkig zien we dat onze voorstellen langzaam opgepikt worden. 2007 was ook het jaar waarin onze eigen 'auto in de toekomst' op de AutoRAI veel bewondering opriep en liet zien dat innovaties in de mobiliteitswereld heel wat sneller en verder kunnen gaan dan, met name, de Europese autofabrikanten ons steeds voorspiegelen. En het was het jaar waarin onze 'Groene Schatkist', vol groene belastingmaatregelen, politieke weerklank kreeg: het kabinet begon met het vergroenen van de belastingen. Het was ook het jaar waarin wij de mondiale aspecten van de milieuproblematiek meer lieten meewegen in ons werk. Met onder andere als resultaat een overeenkomst met Campina over het gebruik van duurzame soja.

2007 was het jaar waarin wij in het centrum van Utrecht bleven, maar wel verhuisden naar een ander prachtig historisch pand, op een mooiere locatie en met meer ruimte om met elkaar én met belanghebbenden aan het werk te zijn. Het verbouwsleed was vergeten toen minister Cramer tijdens onze Milieuborrel het kantoor officieel opende. 2007 was ook het jaar dat wij met z'n allen te veel overuren maakten om in te kunnen spelen op de vergrote aandacht voor klimaat en milieu. En daarom ook het jaar dat we onszelf hebben beloofd nog kritischer te zijn op wat we gevraagd of ongevraagd oppakken. Wij stellen ons nu nog explicieter de vraag of we verwachten dat onze inzet het verschil kan maken.

'Ik zou me ontzettend opgesloten voelen als ik niet de natuur in kon gaan. Zelfs het idee dat dat kan, is vaak al genoeg. Ik houd vooral van een ruim, groen landschap met geschiedenis, zoals het rivierenland.'
Mirjam de Rijk, algemeen directeur

2008: GROTERE STAPPEN NODIG

2008 wordt het jaar waarin wij nog vaker onze invloed aanwenden op de plekken waar beslissingen genomen worden. Met kracht van argumenten en ideeën. Het wordt wat ons betreft ook het jaar waarin we nog meer het publieke debat zullen opzoeken. En het jaar waarin we stevig zullen inzetten op versterking van onze financiële basis om al onze ambities te kunnen realiseren.

STRATEGIE

We passen de volgende werkwijzen toe om onze doelen te bereiken:

Beleidsbeïnvloeding. Met inhoudelijke kennis en onderbouwd met goede argumenten formuleren we beleidsvoorstellen die we bespreken met invloedrijke beslissers. Ook het vormen van strategische coalities, het deelnemen aan adviesraden en het samenwerken met bedrijven, brancheorganisaties en kennisinstellingen draagt hieraan bij.

Publicitaire druk. Om doelstellingen te bereiken is vaak ook publicitaire druk nodig. Met scherpe discussies komen publiek en beleidsmakers in beweging en krijgen we belangrijke maatschappelijke thema's op de politieke agenda.

Juridische actie. Als het nodig is, stappen we naar de rechter. Bijvoorbeeld om een bedrijf aan te klagen dat zich niet aan de vergunningen houdt. Ook dagen we de staat voor de rechter als de overheid zich niet aan de eigen of Europese regels houdt.

Januari ► TOP10 zorgt voor energiezuinigere apparaten

In 2007 hebben we de TOP10-website met energiezuinige apparaten uitgebreid met wasmachines en vaatwassers en werden TOP10-lijsten van auto's en televisies vernieuwd. Goed nieuws is dat ten opzichte van de eerste TOP10-televisies van 2006, met name de grote televisies zuiniger zijn geworden. Op www.top10.hier.nu kwamen gemiddeld zevenhonderd bezoekers per dag en in 2007 bezochten ruim 230.000 internetgebruikers de website. Sinds de start van TOP10 in mei 2006 waren dat er ruim een half miljoen. We zetten de TOP10-website voort met nieuwe producten en gaan ons meer richten op lobbywerk voor duidelijke Europese energienormen voor apparaten.

Februari ► In actie voor betere woningisolatie

In februari 2007 startten we samen met de Nederlandse Woonbond acties om te komen tot meer en betere woningisolatie. Onder het motto 'Ik stook niet voor de buitenlucht' konden huurders met behulp van een speciaal rekenprogramma nagaan of hun gasrekening niet te hoog was. We vinden dat verhuurders meer moeten investeren in woningisolatie en HR-ketels. Dat zou al leiden tot minimaal 15% energiebesparing. In november 2007 volgde het Meldpunt Energieverspilling de actie op. Op www.meldpuntenergieverspilling.nl kunnen woningen aangemeld worden die betere isolatie of een HR-ketel nodig hebben. Mede dankzij deze acties gaan woningcorporaties inmiddels meer doen aan energiebesparing.

Maart ► Succesvolle lancering Auto in de Toekomst

Met de 'Auto in de toekomst' (www.autoindetoekomst.nl) daagden we, in samenwerking met de technische universiteiten Delft, Eindhoven en Twente, de auto-industrie uit om snel schonere, stillere en zuinigere auto's op de markt te brengen. In maart presenteerden we de innovatieve en schone 'Auto in de toekomst' op de AutoRAI 2007. De *c,mm,n* (spreek uit 'common') is een vernieuwend, duurzaam mobiliteitsconcept, gecombineerd met een internetcommunity voor de verdere ontwikkeling ervan. Het is daarmee de eerste 'open source auto' ter wereld. Ruim 120.000 mensen bezochten het paviljoen en er was veel (inter)nationale media-aandacht. Samen met een aantal partners hebben we nu de *c,mm,n 2.0* in ontwikkeling om de duurzame auto echt te laten rijden.

April ► Zuinig op ruimte

In 2007 hebben we veel energie gestoken in de campagne 'Zuinig op Ruimte' die we samen met De Provinciale Milieufederaties uitvoerden. Op het meldpunt www.zuinigopruimte.nl kwamen ruim duizend meldingen binnen van verrommeling van het landschap. We startten een maatschappelijke discussie over het volbouwen van het open landschap. Daarin maakten we ons sterk voor minder bedrijventerreinen, bescherming van Nationale Landschappen en het tegengaan van storende bebouwing. In de kabinetsplannen kwamen onze voorstellen herkenbaar terug, onder andere in het programma *Mooi Nederland*.

Mei ► Juridisch succes bestrijdingsmiddelen

Al sinds 2002 ijveren wij samen met andere milieuroorganisaties voor een verbod op bepaalde bestrijdingsmiddelen. Deze middelen zijn volgens ons ten onrechte op de Nederlandse markt toegelaten. In 2007 kwam uiteindelijk een voor ons positieve uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (Cbb). Ook spoorden we supermarkten aan om hun normen voor inkoop van groente en fruit aan te scherpen. Het Cbb bepaalde dat de schadelijkheid van een groot aantal bestrijdingsmiddelen voor mens, dier en milieu onvoldoende was beoordeeld en dat alsnog een toetsing op schadelijkheid moet plaatsvinden. Het Europees Parlement stemde mede dankzij onze intensieve lobby voor strengere toelatingseisen voor bestrijdingsmiddelen in de landbouw. We blijven volgen of de (her)beoordeling van bestrijdingsmiddelen nu wel in overeenstemming is met de eisen die de rechter daaraan stelt.

Foto: B&B Broomberg

Juni ► Halvering broeikasgassen met Green4sure

In juni presenteerden we samen met FNV, ABVAKABO, Greenpeace, WNF en Milieudefensie *Green4sure*, het groene energieplan voor Nederland (www.green4sure.nl). Zowel de politiek als de energiesector hebben Green4sure positief ontvangen. Het plan bevat een pakket aan haalbare, betaalbare en effectieve maatregelen die ervoor zorgen dat de uitstoot van broeikasgassen in Nederland in 2030 is gehalveerd. Elementen uit het plan zijn: het invoeren van een klimaatwet; een verbeterde subsidieregeling voor duurzame energie; invoering van een Nederlands klimaatbudget voor woningen en andere gebouwen; invoeren van normen voor energie-efficiency van woningen en invoering van Europese normen voor apparaten en voertuigen. Het kabinet gaf aan dat tussen 2007 en 2010 Green4sure-instrumenten (klimaatbudgetten) zullen worden ontwikkeld. In 2010 kan worden besloten tot invoering ervan.

Juli/Augustus ► Klimaatgids stimuleert energiebesparing

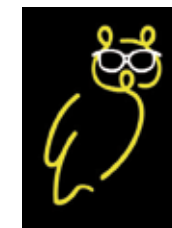
Dat het klimaat verandert, is bij iedereen bekend en dat we zuinig moeten zijn met energie inmiddels ook. Maar hōe, dat is de vraag. Daarom maakten we de Klimaatgids (www.klimaatgids.nl). Deze gids bevat vijftig tips voor energiebesparing die samen een besparing op kunnen leveren van ongeveer € 2000,- per jaar. De Klimaatgids bevat illustraties van ruim honderd bekende illustratoren zoals Len Munnik en Hein de Kort, die hier belangeloos aan meewerkten. Diverse gemeenten, corporaties, bedrijven en andere organisaties verspreiden de Klimaatgids en particulieren kunnen nog steeds de Klimaatgids online bestellen middels een donatie van € 10,- aan onze Klimaatcampagne. De gids kreeg ook publiciteit: onder andere berichtgeving in kranten en op diverse websites. Inmiddels staat de teller op 200.000 verspreide Klimaatgidsen en er verschijnt een update van de gids in de zomer van 2008.

September ► Duurzaam inkopen nog onvoldoende

De rijksoverheid wil in 2010 bij 100% van haar inkopen *duurzaamheid* als zwaarwegend criterium meenemen. Het lijkt er helaas op dat het begrip duurzaamheid in de loop van het proces verwaterd: de criteria die de overheid hanteert laten te wensen over. Voor ons programma 'Duurzaam inkopen' (www.duurzaaminkopen.nu) werken we samen met andere maatschappelijke organisaties, met koploperbedrijven en met MVO-Nederland (Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen Nederland). In 2007 vonden diverse activiteiten plaats, waaronder de 'Praktijkdag Duurzaam Inkopen' te Nieuwegein. In 2008 blijven we het ontwikkelen van de criteria voor duurzaam inkopen door de overheid kritisch volgen: de ambities moeten omhoog.

Oktober ► Nacht van de Nacht vraagt aandacht voor lichtvervuiling

Samen met De Provinciale Milieufederaties organiseerden we op 27 oktober 2007 de derde Nacht van de Nacht (www.nachtvandenacht.nl) om aandacht te vragen voor de schoonheid van de duisternis en de toenemende verlichting in Nederland. De Nacht bleek wederom een groot succes: er kwamen twaalfduizend bezoekers af op de ruim tweehonderd nachtelijke activiteiten. Ruim 100 gemeenten en tientallen deelnemende (grote) bedrijven en organisaties doofden het licht van meer dan driehonderd torens, kantoren, bruggen, kerken, monumenten, elektriciteitscentrales en andere bouwwerken ter ere van de derde Nacht van de Nacht. Bekende Nederlanders (onder wie Vincent Bijlo en Antonie Kamerling) steunden de Nacht en er was veel media-aandacht voor het evenement. Minister Cramer van VROM nam de oproep om reclame- en sierverlichting na twaalf uur 's nachts te doven over. In veel gemeenten wordt bekeken hoe dit kan worden bewerkstelligd. Op 25 oktober 2008 wordt de vierde Nacht van de Nacht georganiseerd.

November ► Verhuizing achter de rug

In 2007 verhuisde Natuur en Milieu binnen Utrecht, van de Donkerstraat naar de Hamburgerstraat. De verbouwing van het monumentale voormalige Paleis van Justitie was nog in volle gang toen we onze verdiepingen eind juni betrokken. Eind 2007 hadden we helemaal onze draai gevonden in het nieuwe gebouw. Bij de verbouwing en inrichting van het pand is zoveel mogelijk gebruikgemaakt van duurzame materialen. Zoveel mogelijk, omdat het pand een monumentenstatus heeft. Daarom gelden er bepaalde beperkingen bij het doorvoeren van aanpassingen. Desondanks proberen we op allerlei gebieden energie te besparen. Op 9 november opende minister Cramer van VROM ons nieuwe pand tijdens een feestelijke milieuborrel. In haar toespraak preees de minister onze agenderende rol. Het inhoudelijk deel van de Milieuborrel was een debat over duurzame economie met inleidingen van FNV-voorzitter Agnes Jongerius, projectontwikkelaar Coen van Oostrom en onze directeur, Mirjam de Rijk.

Kijk voor het hele jaarverslag en de volledige jaarrekening op www.natuurenmilieu.nl/jaarverslag